

Nem a módszer, hanem a személy hozza a sikert

(„elrettentő előzetes” a Játékismeret kurzusra jelentkezőknek)

Kortünet: a rohanás, a pörgés, a túlterheltség, a bevállalás, a veszély-agresszió, a tervszerűtlenség, az érdektelenség, a célnélküliség, az igénytelenség, az önállótlanág, a manipulálhatóság; **hiánya** a kíváncsiságnak, az önbizalomnak, az élő kommunikációnak, a tartalmas társas kapcsolatoknak, **túltengése** a farkastörvényeknek, a pénzszerzésnek, a stressznek, félelem a nem megfeleléstől..., stb.

A felnőttek felgyorsult élet-tempója (mint minta is) hat gyerekeink szellemi fejlődésének ütemére, de a biológia érés tempója (bár biztosan függ táplálkozástól, valamelyest tán gyorsul is az egészségesebb életmódtól, de) dominánsan (csak a lassú evolúcióval változó) stabil természeti törvény. **Évszázadok során kialakult klasszikus oktatási-nevelési technikák ma már** nem képesek általános (kvázi egyenhatású) szinten kezelni ezt a kontrasztot és így **korai szelekcióhoz vezetnek**. Az egyre sikeresebb élmezőny mögött nemcsak növekszik a leszakadók száma, de az átlagos színvonaluk is lecsökken. Ma már az alapozó időszakban is másként kell felkészülni, mint apáinknak. A korábban bevált módszerekkel ma már olvasni, számolni sem tudjuk megtanítani gyermekeinket, nemhogy arra, hogy **az életben képesek legyenek önálló gondolkodással eligazodni**. Pedig a változó világunkban felgyorsult technikai-technológiai fejlődés megkívánja a nyugdíjas korig tartó folyamatos tanulást és alkalmazkodást.

Fejlesztő-oktatás, tehetség-gondozás, felzárkóztatás, ezek a kulcsszavak a paradigmaváltást kiáltók tanulmányaiban. Az élenjáró fejlesztők mindegyike a saját módszerének a hatékonyságát igyekszik igazolni **a voltaképpen valamennyiükre általánosan igaz** érveléssel:

...előtérbe kerül a problémák különböző oldalról történő megközelítése, a gyakorlatorientáltság, a pontosság, az ütemezés és a tervezés fejlesztése...

...a gyerekek jelentős és tartós javulást érnek el az érvelés és a problémamegoldás területein, sőt iskolai eredményük is pozitív irányba változik...

...logikus gondolkodásra, következtetésre nevel...

...fejlesztí az absztrakciós képességet, a komplex szemléletformálást, az önálló ítéletalkotást.

...az önbizalom növelésén keresztül segíti a tantárgyi előrehaladást. Tudatosul, hogy a teljesítmény kitartó munkával növelhető és tartóssá tehető.

...a nevelési célok között szerepel az intellektuális képességek fejlesztése mellett a különböző viselkedésformák kialakítása, mint amilyen a nyertes és vesztes helyzetek a vezető, együttműködő és a végrehajtó szerepek, a kitartás, az elszántság, a célorientáltság, a merészség, a kockázatvállalás és megfontoltság, a határozottság, a felelősség vállalás vagy a szabályok betartása.

...ide tartozik a kudarcűrés, türelem, kapcsolatteremtés, empátia, együttműködés, sociabilitás, udvariasság, fegyelmezettség, rendszeretet és nem utolsó sorban a sikerorientáltság, talpraesettség fejlesztése is.

... jól használhatók a konfliktushelyzet kezelésénél, a gyerekek között zajló folyamatokban, amelyben érdekek, értékek, nézetek, szándékok kerülnek

egymással szembe nyílt – tevékenységekben is megnyilvánuló – vagy rejtett – tudati, érzelmi szint – formájában.

...az értelmiek mellett, a gyerek tehetségét megtalálni. Olyanok is sikerélményhez, akik egyébként nem, őt is megtapsolják, na én ebben vagyok jó, kibontakozás, a jobbak is észreveszik a pozitív ... gátlásos félénkebb nincs bennük az az izgalom ami stresszelné...

...más oldalról megismerhető a gyerek, másképp reagál, mint órán.

...összességében: segítenek a közösségi normarendszer értékrendjének, és ezzel összefüggésben a személyiség kibontakoztatásának optimális fejlesztésében, miközben magatartásuk, a környezetükhöz való viszonyuk harmonikussá válik.

Vegyük észre, hogy a fenti szöveg igaz lehet bármilyen módszerre, legyen az valamilyen új csoport-technika, vagy dráma-pedagógia, vagy fajáték, vagy sakkoktatás, netán bridzs, vagy gó. Az általános érvek a felismert igényeket, mint megvalósítandó célokat és persze, miután a technika működik, a tapasztalataikat sorolják. A megtévesztő az, hogy eltűnik a lényeg. **A lényeg, ami e didaktikák sikerének általános feltétele: a személyes ráhatás. Nem vesszük észre, hogy ez ma is sokkal meghatározóbb, mint maga a módszer?**

Alapvetően miről van szó? A személyes varázsról, ami nélkül nem működik egyik technika sem és kihasználatlanul marad, bármilyen gazdag is, a javasolt eszköztár. Az új eszközök, számítógép, kivetítők, digitális tábla, professzionálisan összeállított tananyagok, internet, stb. mellett még inkább felértékelődik az azokat felhasználó-prezentáló személyének rátermettsége. **Az ismert sikerek mindegyikében az a közös, hogy közvetlen kontaktusú személyes ráhatással voltak elérhetőek.**

A **módszerek** különbözősége és a technikák változatossága az alkalmazott eszköztárak sokszínűsége egyszerre mind azt jelzi, hogy **hatékonyaságukat illetően igencsak másodlagosak.**

A sikert ugyanis egyetlen tényező határozza meg: a tanár-diák jó kapcsolata, együttműködése. **Ehhez pedig ma már nem elegendő, ha a társadalmi munkamegosztásban a „középmezőny aljából” kerülnek ki a pedagógus-
oktató-nevelő szerepet betöltők.**

Sokakat sért ez a „középmezőny alja”? **Lehetne tapintatosabban fogalmazni, de a kontraszelekció tényén nem változtatna.** A gyakorlatban pedig, a sértődés helyett, éppen azoknak kellene legjobban „ordítani”, akik rátermettek és belülről tapasztalják az átlag szintjét. Aki belülről látja, de napról-napra elviseli, az ugyanolyan bűnös, mint aki nem veszi észre és már csak ezért is alkalmatlan. (Nono! Jobb nem folytatni. Úgy próbálom menteni a kivételeket..., hogy eljutok a „bűnöst kiáltok”-ig. ...Vállalnám, érvelni is tudok mellette, de nem ebben az eszmefuttatásban.)

A felkészületlenek, voltaképp a pályára alkalmatlanok miatt alakult ki az a gyakorlat, hogy eddig még nem vált el egy-egy „új” eszköz ismeretének (tárgyi tudásának) elsajátítása a felhasználás módszertanától. Pedig a célok, a miértek, sőt még a hogyanok is, többségükben már ott kell legyenek a felkészült pedagógus, ill. tanár napi praxisában: speciálisan, életkornak, stb.-nek megfelelően.

Az oktatási-nevelési eszköztárat (pl. a következőkben ajánlott) játékkal bővítve: **széles körben azonosan tanítható a „játékismeret”, miközben a felhasználási területeknek megfelelő más-más a módszertan lesz hatékony.**

A pedagógia eszköztárából nem hiányozhat a játék...

...nem a „sakkjáték”, nem a „gó”, mégcsak nem is a „táblajáték”, vagy a „drámajáték”, vagy a „bábjáték”, különösen nem a „fajáték”, vagy a „népi-játék”...

....„csak így általánosan” a játék... amire a felnőtt ember (az élővilágban egyedül csupán a „gondolkodó ember”) többnyire lekicsinylőleg tekintett...

A játék élmény, élvezet, örömszerző és ezért önkéntesen végzett tevékenység! Voltaképpen azonban: **olyan tanulási-gyakorlási folyamat, amelynek a célja anélkül teljesedik be, hogy az erre irányuló szándék tudatosulna.** Ez bizony munka! Ha közben nem is vesszük észre, de elfáradunk benne és mindig van valami hasznosnak tekinthető eredménye is. Ilyen elemzésben a játék: a kölyök, a tanuló, a felnőtt, maga-maga szintjének megfelelő önképzése, illetőleg a hasonló indíttatásúakkal való együttműködése. **A tanítás-nevelés** (valamilyen életkor-szintig bizonyosan) **akkor a leghatékonyabb, ha épít erre a természetből adott nyitottságra.** (Hatékonyságukat tekintve, a tudatos munkás-tanulás és a nem tudatosuló játékos tanulás összehasonlításában fontos szempont az időtényező, ami nem független tűrőképességünktől, fegyelmünktől, kitartásunktól, lustaságunktól, hiszen az önként-szívesen vállalt hosszabb ideig tart és hat, mint a kényszerből végzett.)

Kívülről szemlélve/elemezve észrevehető: minden játék voltaképpen valamilyen már megszerzett ismeret, képesség, gondolat-ötlet, (többnyire következmény nélküli, körülhatárolt, védett környezetben folyó) próbálgatása, gyakorlása, új elemekkel történő bővítése, tehát: **a játék mindig előzményekre épül.** Szélsőségesen: nulla ismeret, nulla képesség soha nem vezethet játékhoz; a végtelen pedig (ha felfogni nem is tudjuk) a vége létezését tagadja, azaz nincs olyan ismeret-, ill. képesség-szint, aminél több-nagyobb megszerzéséhez ne segíthetne a játék.

A két véglet között van az adott játékos szintjének megfelelő optimum. Ha nagy a kontraszt a meglévő és a játék során megszerezhető tudásanyag között, akkor azonnal észleljük a fáradtságot és a folytatást már nem játékként, hanem munkás-tanulásnak éljük meg, illetőleg az ellenkező előjelű kontraszt esetén unatkozunk, abbahagyjuk és más játékot keresünk. A játékot eszközként felhasználó pedagógus, tanár **csak kellő játéksmeret birtokában** találhat rá erre az optimumra...

Az optimális játékválasztás kevés a sikerhez.

A jó animátor (pedagógus, klubvezető, szülő, stb.) **mindenek előtt azt kell elérje, hogy a tanítványai:**

1. figyeljenek rá, mert érdekeseket mond, mert jó ötletei vannak;
2. figyeljenek a társaikra, mert ezzel érhetik el, hogy azok is figyeljenek rájuk;
3. érezzék jól magukat, de azt is vegyék észre: mit tanultak, miben haladtak előre.

Ehhez kevés csupán lekövetni egy (akár a legtökéletesebben is összeállított) didaktikát, mert hamar elveszti a hitelességét az, akinek:

1. nincs az adott témát sokszorosan meghaladó ismerete;
2. nincs nevelő-oktató-ismeretközlő késztetése;
3. nincs biztonságérzete, amivel vállalhatja az együttgondolkodás irányítását.

Mi több, aki csupán a didaktika prezentálására képes, az, ebben a komputerizált világunkban, már **felesleges is a folyamatban.** (Csupán az igénytelenségünk miatt lehetnek sikeresek azok a „trénerek”, akik nem adnak többet egy-egy PowerPoint bemutató kivetített szövegeinek felolvasánál.)